

SPIRITUÁLNO-ETICKÝ ROZMER VYBRANÝCH METÓD ALTERNATÍVNEJ MEDICÍNY SPOLOČNOSTI

Eva Orbanová,

PhD., PhDr., Doc., Faculty of Philosophy and arts,
Universitas Tyrnaviensis (Trnava, Slovachyna)
eva.orbanova@truni.sk
ORCID 0000-0001-5534-4415

DOI: [https://doi.org/10.34017/1313-9703-2023-1\(21\)-2\(22\)-91-97](https://doi.org/10.34017/1313-9703-2023-1(21)-2(22)-91-97)

Анотация

Ева Орбанова. Духовно-етичното измерение на избраните методи на алтернативната медицина. Здравето е екзистенциална и генеалогично споделена ценност. Темата за здравето е част от етичната система на всяка религия. Говорим преди всичко за земна и временно фиксирана ценност, без която физическият живот на вярващия е практически невъзможен. В съвременната постмодерна религиозност много иманентни теми, сред които е и здравето, се превръщат в централни религиозни ценности. Поради тази причина възниква широка гама от така наречените healing religions (лечителски култове). Следователно, методите на алтернативната медицина са практически средства за елиминирането на вертикалното измерение в съвременните култове. Обикновено, функционирането на всеки от тях не може да бъде обяснено без духовно-религиозни връзки. По тази причина алтернативната медицина става не само носител, но и незабележим религиозен разпространител на религиозния синкретизъм. Класически пример е един от трите отразени методи – реинкарнационната терапия, чието име препаща към източния духовен монизъм.

Ключови думи: алтернативна медицина; култ; синкретизъм; реинкарнационна терапия; макробиотика; иридология; здраве

Anotácia

Eva Orbanová. Spirituálno-etický rozmer vybraných metód alternatívnej medicíny. Zdravie je esenciálnou a genealogicky zdieľanou hodnotou. Téma zdravia je súčasťou etického systému každého náboženstva. Primárne ide o pozemskú a temporálne ukotvenú hodnotu, bez ktorej fyzický život veriaceho človeka je prakticky nemožný. V súčasnej postmodernej religiozite mnohé imanentné témy, ktorou je i zdravie, sa stávajú ústrednými religióznymi hodnotami. Z tohto dôvodu vznikla široká škála tzv. healing religions (uzdravujúcich kultov). Praktickými nosičmi eliminácie vertikálneho rozmeru v novodobých kultoch sú tak metódy alternatívnej medicíny. Spravidla fungovanie každej z nich nie je možné vysvetliť bez spiritúálno-religióznych súvislostí. Z tohto dôvodu alternatívna medicína sa stáva nielen nosičom, ale aj nenápadným religióznym distribútorom náboženského synkretizmu. Klasickým príkladom je jedna z troch reflektovaných metód – reinkarnačná terapia, ktorá už v názve sa hlási k východnému spirituálnemu monizmu.

Kľúčové slová: alternatívna medicína; kult; synkretizmus; reinkarnačná terapia; makrobiotika; iridológia; zdravie

Анотація

Єва Орбанова. Духовно-етичний вимір обраних методів альтернативної медицини. Здоров'я є важливою та спільною генеалогічною цінністю. Тема здоров'я є частиною етичної системи кожної релігії. Це перш за все земна і тимчасова цінність, без якої практично неможливе фізичне життя віруючої людини. У сучасній постмодерній релігійності багато іманентних тем, зокрема, здоров'я, стають центральними релігійними цінностями. З цієї причини широкий асортимент т. зв. цілительські релігії (цілительські культу). Таким чином, методи альтернативної медицини є практичними носіями усунення вертикального виміру в сучасних культурах. Як правило, функціонування кожного з них неможливо пояснити без духовно-релігійних зв'язків. З цієї причини нетрадиційна медицина стає не тільки носієм, але й непомітним релігійним розповсюджувачем релігійного синкретизму. Класичним прикладом є один з трьох відображених методів – реінкарнаційна терапія, яка вже в назві відсилає до східного духовного монізму.

Ключові слова: альтернативна медицина; культ; синкретизм; реінкарнаційна терапія; макробіотика; іридологія; здоров'я

Abstract

Eva Orbanová. Spiritual-ethical dimension of selected methods of alternative medicine. Health is an essential and genealogy value. The theme of health is part of the ethical system of every religion. This is primarily the earthly and temporal anchored value without whom the physical life of the believer is virtually impossible. In the current postmodern religiosity, many immanent themes, which is also health, become central religious values. For this reason, the so-called Healing religions (healing cult) receive a wide range. Thus, the practical carriers of the elimination of vertical dimension in modern culture are the methods of alternative medicine. Usually, the functioning of each of them can not be explained without spiritual-religious contexts. For this reason, alternative medicine becomes not only a carrier, but also an unnoticed religious distributor of religious syncretism. The classic example is one of the three reflected methods - the reincarnation therapy that is already reported to the eastern spiritual monism.

Key words: Alternative medicine; Cult; Syncretism; Reincarnational therapy; Macrobiotics; Iridology; Health

Úvod. Téma lidského zdraví byla odpradávná přítomná v každém náboženství. Zdraví jako esenciální téma života je implicitnou součástí religiózní - etických systémů. Preto otázky týkajúce sa telesného a duševného zdravia sú aj otázkami etickými. Prepojenie zdravia a náboženského kultu pretrváva dodnes. Hoci v dnešnej dobe registrujeme oslabenie spoločenského vplyvu tradičných náboženstiev, téma zdravia neustupuje do úzadia. Opak je pravdou! V mediálnom svete doslova vládne zdravie i smrť. Dnešná spoločnosť nie je primárne ateistická, hoci sa taká môže javiť. Naopak spiritualita, duchovnosť majú čo povedať dnešnému človeku. Dokonca sú vyhľadávaným „spotrebným“ artiklom. Inherentným prejavom je túžba po spirituálnych zážitkoch. Z tohto dôvodu do spoločenského povedomia ľahko prenikajú rôzne kulty postmodernej religiozity, ktoré sú populárne, pretože sú jednoducho „vysoko pragmatické a funkčné“ (Gini, 2008, p. 197). Dnes doslova platí, že náboženstvá v súčasnosti „nemajú ponúkať pravdu, ale majú zaujať človeka a prispôbiť sa jeho potrebám a požiadavkám“ (Kondrla, 2013, p. 18). Rôznorodé postmoderné kulty sú často propagované na ezoterických festivaloch či tzv. festivaloch zdravia.

Súčasná religiozita ponúka rôzne formy synkretického prepojenia náboženstiev a jeho derivátov s profánnymi oblasťami spoločenského života. Príkladom je spojenie spirituality a práce,

športu či zdravia. Sakrálna a profánna sféra sa účelovo prelína a ponúka sa ako mimoriadne atraktívny tandem. Napríklad človek vstupuje do rôznych liečebných pobytov a zariadení, ktorých inherentnou súčasťou je spiritualita, resp. meditácia. Príkladov religiózno-medicínskych kultov je naozaj dostatok. Niektoré sú uvedené v dokumente pápežských dikastérií Ježiš Kristus prameň živej vody - Kresťanská úvaha o new age: akupunktúra, homeopatia, iridológia, terapeutický dotyk, liečenie pomocou kryštálov, etc. (p. 28). Spravidla tieto kulty alternatívnej medicíny majú v sebe religióznu agendu, ktorá sa stáva účinným „evanjelizačným“ prostriedkom postmodernej religiozity. Efektívnosť alternatívnej medicíny je znásobená tvrdením propagátorov, že práve oni uplatňujú celkový-holistický prístup k človeku, t.j. liečia celého človeka, t.j. dušu, ducha i telo. Na rozdiel od alopatickej medicíny, ktorá pristupuje k človeku parciálne a to cez širokú škálu diagnostických metód. Dokonca sa stáva, že lekár svojho pacienta ani nevidí. „Vidí“, vyšetruje a dokonca i lieči ho len a len cez elektronicky zaslané výsledky z rôznych vyšetrení. Tieto prejavy neosobnej observačnej anonymity pacienta jednoznačne zvyšujú atraktivitu alternatívnej medicíny. Cieľom článku je v prvom rade charakterizovať, analyzovať a identifikovať religiózno-spirituálne zázemie vybraných metód alternatívnej medicíny. Práve tento fundament tvorí paradigmatické portfólio, konkrétne ide o objasnenie nielen ich spoločenskej atraktivity, ale aj samotného fungovania alternatívnych metód.

Metodológia a metodika. Analýza a identifikácia vybraných metód alternatívnej medicíny bude pozostávať z troch metodologických prístupov, ktoré boli aplikované v monografii zameranej na axiologickú sféru postmodernej religiozity (Orbanová, 2018, p. 123). Základ analýzy spočíva jednak v stručnej charakteristike kultu, ďalej jeho nábožensko-filozofického rozmeru a napokon sprostredkovaním jeho eticko-axiologického posolstva. Uvedené prístupy popri analýze uplatňujú deskriptívne a napokon relevantné hľadisko aplikované pomocou kontextuálnej metódy. Posledná z metód umožňuje objasniť hodnotovú stránku kultu, ktorá má etické, ako aj spoločensko – individuálne parametre, ktoré majú v rámci masového javu expresívneho individualizmu kľúčový význam. Charles Taylor dokonca hovorí o expresívnej revolúcii, ktorá podkopáva niektoré náboženstvá veľkého formátu (Taylor, 2007, p. 492). Metodika výberu konkrétnych spirituálnych alternatívnych postupov sa primárne riadi hodnotou zdravia, diagnostikovania a liečiteľstva. Výber sleduje aktuálne, zatiaľ bližšie neanalyzované, metódy alternatívnej medicíny. Už samotným názvom evokujú spirituálne podhubie. Spomedzi metód alternatívnej medicíny budeme analyzovať metódy: reinkarnačnej terapie, makrobiotiky a diagnostickú metódu iridológie, nazývanú i irisdiagnostikou.

Postmoderná religiozita a zdravie. Keďže hodnota zdravia je v súčasnosti spoločensky mimoriadne aktuálna a žiadaná, úspešnosť zdravotne zameraných kultov je dopredu garantovaná. Ak v rámci postmodernej religiozity hovoríme o imanentizácii, resp. splošťovaní vertikálneho (sakrálného) rozmeru, tak v prípade kvázináboženských metód alternatívnej medicíny to platí dvojnásobne. Ide o metódy ktorých primárnym poslaním je liečiť, rehabilitovať, relaxovať, zdravo sa stravovať či diagnostikovať pacienta. Metódy sú zároveň kontaminované spomínaným dvojnásobným synkretickým obsahom. Alternatívne metódy sa zväčša ponúkajú ako doplnková liečba popri dominantnej tzv. alopatickej medicíne. Ako už bolo uvedené môže ísť o homeopatiu, akupunktúru, akupresúru, jogu, etc. Avšak stáva sa, že alternatívna medicína je iba jediným prostriedkom uplatňovaným pri liečení pacienta. Z praxe sú známe i prípady, kedy klasické vyšetrenie u alopata bolo zásadne liečiteľom pacientovi neodporúčané. Za posledné dekády vznikla široká skupina tzv. uzdravovacích kultov (healing religions), ktoré v rámci synkretizmu ako aj revivalu starých pohanských kultov poukazujú na ich príklon spirituality ku zdraviu, medicíne, jednoducho k alternatívnym terapiám (Rabinovitch S. a S., 2014, p. 524). K širokému zoznamu novopohanských liečebných prostriedkov využívaných aj liečiteľmi uvádzame: amulety, talizmany, náramky, červené retiazky na zápästí či cielene zamerané mandaly (Rucki, 2000, p. 20). Spoločným menovateľom metód alternatívnej medicíny je celostný prístup k človeku, ktorý akosi automaticky posilňujú nástup

holistického prostredia a holistickej paradigmy v spoločnosti (Patridge, 2004, p. 39). Následne pacient holisticky vyšetrovaný vníma, že je pozorne a trpezlivo vypočutý. Samozrejme všetko za príslušný finančný honorár.

Spirituálne – etická analýza reinkarnačnej terapie. Metóda reinkarnačnej terapie sa využíva na liečenie typických civilizačných ochorení ako je stres, depresia, anxieta, porucha mentálneho zdravia, etc. Metóda umožňuje virtuálne posúvať pacienta do minulosti. Pre upresnenie uvádzame, že na rozdiel od regresnej terapie sa klient posúva dozadu po časovej osi najviac však do prenatálneho obdobia. Reinkarnačná terapia uvádza človeka do mentálnej projekcie minulých životov. Podľa protagonistov je určená ľuďom, ktorých neustále sužujú, resp. sa im vracajú problémy, negatívne myšlienky, zážitky či stavy, ktoré im bránia v práci, v medziľudských vzťahoch, etc. Príslušné webové portály ponúkajúce túto metódu svojim potenciálnym klientom, na ktorých upresňujú, že viera v minulé životy nie je podmienkou k tomu, aby sa touto metódou „liečili“. Charakteristické pre prácu liečiteľa je ich uvedenie do stavu alfa, a následne pomocou hypnózy do minulých životov. Pre objektivitu je potrebné uviesť, že niektorí terapeuti sa distancujú od hypnózy a namiesto toho uvádzajú tranz, prostredníctvom ktorého dosahujú požadovaný stav rozšíreného vedomia. Z tohto dôvodu metóda dostáva i označenie reinkarnačná hypnóza. Človek uvedený do hypnotického stavu, v ktorom je zablokované kritické myslenie, podvedome (a neskôr spravidla vedome) akceptuje také idey, ktoré by pôvodne mohol zavrhnúť ako nezmyselné. Podľa štatistik viera v reinkarnáciu celosvetovo narastá, čo nahráva i popularizácii tejto terapie (Patridge, 2004, p. 50). Dokonca reinkarnácia, ako paradigma ľudskej existencie, sa stáva populárnou i medzi pokrstenými (nominálnymi) kresťanmi. Hoci nikdy nebola súčasťou oficiálneho učenia cirkvi. Napríklad v kanonických knihách Starého a Nového zákona je veľa citácií, ktoré reinkarnácii jednoznačne odporujú. Čo potvrdzujú i tieto citácie: „*Ved' náš život iba prelet tône je. Nieto návratu, keď nadíde skon; spečatený je a nik sa nevráti*“ (Múd 2,5). Na inom mieste stojí: „*A ako je ustanovené, že ľudia raz zomrú a potom bude súd*“ (Heb 9,27). Charakteristickou črtou metódy je jej používanie v alternatívnej medicíne a novodobých psychoterapeutických metódach, ktoré tak nadobúdajú spirituálny základ.

Z nábožensko-filozofického hľadiska metóda reinkarnačnej terapie stojí a padá na fundamente znovuzrodenia, ktorý pochádza z východných panenteistických systémov. Okrajovo má predstava sťahovania duší (gr. metempsychosis) svoje miesto i v gréckom, resp. orfickom mýtickom myslení. Modus vivendi cyklickosti životov je však v postmodernej religiozite diametrálne odlišný od pôvodného chápania. Kým reinkarnácia, kolobeh životom, bola akýmsi trestom, nežiadúcou skutočnosťou, ktorej bolo treba karmicky čo najskôr uniknúť, v službách terapie je vnímaná ako „požehnanie“. Reinkarnačná terapia ako novodobý postmoderný konštrukt je vyhľadávaným dobrom, ktorý je podriadený záujmom človeka a nie je v područí neosobnej nemilosrdnej karmy. Reinkarnácia je tak cesta hľadania odpovedí, liečebnou praktikou, ktorej pôsobenie a ukotvenie je posunuté výhradne do roviny imanencie. Podobne ako v prípade iných postmoderných kultov sa vertikálny rozmer reinkarnácie, ktorej pôvodným cieľom bolo dosiahnutie vyslobodenia – mókši, dostáva do područia človeka.

Axiologické poslanstvo kultu spočíva v benefite rýchleho a bezbolestného vyriešenia uvedených civilizačných problémov, ktoré problematizujú či traumatizujú život človeka. Zdravie tela sa obnoví, prostredníctvom nových duchovných terapií rozširujúcich vedomie (Pennesi, 2000, p. 51). Hodnotové poslanstvo kultu sa tak odvíja od tzv. „*technologickej racionality*“, ktorá vyplýva z utilitaristického módu metódy reinkarnačnej terapie (Besecke, 2014, p. 11). Klasickým príkladom využitia metódy nájdeme v autobiografickom svedectve americkej herečky Shirley Mac Laine, ktorá uvádza: „*Vo všetkých reinkarnáciách, ktoré som znovu prežila, som cítila nejakú emocionálnu bolesť*“ (Mac Lainová, 1993, p. 337). Emočná stopa je v podstate najdôležitejším indikátorom uvedenej škály problémov či spomínaných civilizačných neduhov. Emócie sú tak rozhodujúcim

hodnotovým vektorom. Podstatou terapie je vyviesť bolesť, traumatický zážitok, pomenovať a následne ho vedome a kriticky evaluovať a tak sa s ním psychicky vyrovnávať. Na rozdiel od klasickej hypnózy v prípade reinkarnačnej terapie sa však ide hlbšie, t.j. do iluzórnych minulých životov.

Spirituálne – etická analýza makrobiotiky. Charakteristickým znakom makrobiotiky je delenie potravín na harmonické a disharmonické. Pričom disharmonické sú tie, ktoré obsahujú oba princípy východnej spirituality – jin a jang. Dôležité však je, aby tieto binárne spirituálne elementy boli zastúpené v určitom pomere (Rucki, 2000, p. 70). Ak sa človek rozhodne, že sa nechá viesť pri stravovaní týmto harmonizačným vektorom spravidla to neznamená, že upraví svoj jedálny lístok, ale zároveň, že zmení aj svoj životný štýl. Presnejšie modifikuje ho v zdravý životný štýl. Otázka stravovania je na pretrase dňa najmä z hľadiska celosvetovej pandémie obezity a to nielen v dôsledku „hypokinetickej degradácie človeka“ (Liba, 2000, p. 37). Oveľa väčším problémom sa javí štýl a kvalita stravovania populácie. Z tohto dôvodu je možné surfovať po množstve webových portálov, ktoré ponúkajú manažovanie individuálneho stravovania, tzv. makrobiotické taniere, delenie jin a jangových potravín.

Metóda makrobiotiky nesie so sebou svoje filozoficko-religiózne poslanstvo. Primárne odkazuje na náboženské základy taoizmu, pretože sa nezaobíde bez spomínanej typickej bipolárnej paradigmy sveta. Tao ako ústredná substancia je považovaná za matku všetkých procesov, ktoré sa prejavujú vďaka inherentne v tao prítomných protikladoch. Za nimi stojí spomínaný dualizmus sveta – princípy jin a jang. Obdobná bipolárna paradigma sa vzťahuje i na samotné ľudské telo, ktorá ako imanentná súčasť vesmíru, sveta je v intenciách taoizmu prepojená s energiami jin a jang (Rucki, p. 198). Úlohou metódy je vedome kontrolované a následne korigované konzumovanie potravín, ktoré obsahujú vhodné pomerné zastúpenie týchto duchovných energetických zložiek. Pričom i tu platí, že praktizovanie jin-jangovej nutričnej metódy nemusí vždy súvisieť s vedomým akceptovaním jej taoistického podhubia. Avšak v prípade hlbšieho záujmu o fungovanie makrobiotiky, sa človek nemôže zaobiť bez spomínaného dualizmu. Tým sa dostáva do osídliel východného spirituálneho monizmu, ktorý už môže modifikovať jeho svetonázor či religiozitu. Aj v tomto prípade potom platí, že „s preberaním technik (metód) sa preberá aj obsah“ (Kondrla, 2013, p. 26). Makrobiotika v prenesenom význame slova je vesmírnou stravou, pretože tak ako vesmír je harmonizovaný princípmi jin a jang, podobne aj to, čo do človeka vchádza (potraviny), či harmonizuje ľudské telo, ktoré je rovnako parciálnou časťou univerza.

Z eticko-axiologického hľadiska cieľom makrobiotického stravovania je dosiahnuť harmonický stav organizmu, implicitne hodnotu telesného a duševného zdravia. Navyše makrobiotika je nielen rýdzo nutričná, ale aj spirituálna metóda, ktorej realizácia je v rukách samotného človeka. V čom jednoznačne spočíva i jej nepopierateľná príťažlivosť. Metóda v týchto súvislostiach korešponduje a nahráva novodobému trendu subjektivizácie náboženstva v tzv. štýle DIY (*do it yourself*) (Patridge, 2004, p. 49). Cieľom je zdravie spojené s krásou tela. A tak v kontexte postmodernej religiozity, kde kult makrobiotiky jednoznačne patrí, „etický rozmer života sa mení na estetický“ (Kondrla, 2013, p. 18). Z hodnotového hľadiska makrobiotika sa dokonca môže stať zmyslom života, v ktorom budú dominovať nové hodnoty a relevantné spirituálne orientácie. „Okrem toho, mnohí sú presvedčení, ... že celý ľudský život ... náboženský, etický a osobný – možnom vysvetliť v pojmoch zmien v polarite jin a jang“ (Patridge, 2006, p. 216).

Spirituálne – etická analýza iridológie. Poslednou rekognoskovanou alternatívnou metódou medicíny je iridológia. Ide o diagnostiku jednak momentálneho zdravotného stavu organizmu, ale aj náchylností k ochoreniam, a to pomocou očnej dúhovky, zreničky a bielka. Metóda sa zrodila v Maďarsku na prelome 19. a 20. storočia. Jej podstatou je viera, že časti oka odrážajú zdravotný stav konkrétnych telesných orgánov, alebo bolestí častí tela, metabolizmus, stres, etc. Oko podľa iridológie je rozdelené na dvanásť častí, čo korešponduje s počtom znamení zverokruhu. Akékoľvek zmeny – farebné či štruktúrne v rozparcelovaných častiach oka signalizujú ochorenia,

ako aj dispozície k nemoci (Rucki, 2000, p. 26). Samotná metóda vykazuje prepojenie i s inými metódami alternatívnej medicíny ako je napr. homeopatia, makrobiotika. Celé vyšetrenie je časovo úsporné, početné webové stránky iridologickej diagnostiky hovoria o 15 minútach. Vzhľadom na virtuálny priestor je veľmi jednoduché sa na týchto špecialistov nakontaktovať. Vyšetrenie je odporúčané každému aj vzhľadom na vekovú kategóriu (Jánoš, 2011).

Z duchovného, resp. filozoficko-religionistického hľadiska je v iridológii inherentne prítomný starobylý astrologicko - magický princíp „ako hore tak dole“ (Rucki, 2000, p. 26). V tomto prípade však ide o princíp zredukovaný na ľudské telo, resp. oka a tela. Z holistického uhla pohľadu by sa dalo povedať, že oko v systéme iridológie je hologramom tela, resp. jeho zdravotného – psychického, ako aj fyzického stavu. Ak platí, že oko je bránou do duše človeka tak v prípade iridológie je oko bránou k telesnému zdraviu jednotlivca, resp. k prognóze stavu. Oko je v iridológii mikrokozmosom tela, ktoré je ponímané ako makrokozmos. V kontexte daného pravidla do hry popri astrológii, tak explicitne vstupuje i taoizmus, ktorý tento vesmírny – kozmický princíp má vo svojom učení zakomponovaný.

Z hodnotového uhla pohľadu ide o účelové prepojenie spirituality, diagnostiky, ale i terapie, ktoré je typické pre metódy new age. (Taylor, 2007, p. 513) Iridológiu je možné zaradiť do širokej škály terapií tzv. hnutia ľudského potenciálu. V rámci tohto hnutia panuje presvedčenie, že človeka má život a zdravie plne vo svojich rukách, resp. môže sa uzdraviť sám. (Patridge, 2004, p. 310) Životné skúsenosti ako aj životné údely nám takúto odvážnu axiómu evidentne spochybňujú. Čo však neznamená, že zdravotný stav je indiferentný voči našim rozhodnutiam či zvoleného životného štýlu. Hovoríť však o absolútnom korigovaní, už v spomínanom štýle „do it yourself“ je nereálne a empiricky ľahko spochybniteľné. Napriek tejto empirickej korekcii záverov plynúcich z protagonistických stránok irisdiagnostiky, je možné vymedziť hodnotovú ponuku tejto metódy. Spočíva v bezbolestnom a promptnom vyšetrení pomocou oka, holistickému t.j. osobnému – subjektívne zainteresovanému prístupu lekára k pacientovi či potenciálnemu pacientovi. Pomyselnou devízou je i holistické screenovanie celého človeka, na základe ktorého iridológ v oku objavuje to na čo sa pôvodne ani nezameriaval. Komplexnosť vyšetrenia pomocou oka ako brány do tela, odkrýva možné latentné ochorenie sledovaného organizmu. Z hodnotového hľadiska je nezanedbateľná i finančná stránka vyšetrenia, ktorá na rozdiel od alopatických ambulancií je plne hrazená klientom.

Záver. Postmoderná religiozita, ktorej reprezentatívnou súčasťou sú i početné metódy alternatívnej medicíny, je flexibilne a funkčne orientovaná. Jej poslaním nie je rezponzívne, t.j. hľadanie existenčných právd o zmysle a poslaní človeka na svete. Tieto existenčné otázky v dnešnom technicky vyspelom svete už nie sú pre človeka až také dôležité. No napriek tomu z hľadiska homo religious zostávajú naďalej fundamentálne. Globálne prepojenie sveta, potenciálna možnosť každého človeka spoznávať svet, dostať sa každej informácie, byť v centre diania sic len informačne, tieto otázky z povedomia ľudí vytesnilo. A tak fundamentálne a eschatologické témy, ktoré riešia tradičné náboženstvá jednoducho nie sú na pretrase dňa. Treba však zároveň konštatovať, že bez nich tradičné náboženstva by stratili svoj význam. Novodobé religiózne kulty tieto otázky neriešia, alebo ich považujú za okrajové doslova marginálne. Vytesnenie sa deje i z toho dôvodu, že v kultoch je prítomný synkretizmus nielen náboženský, ale aj sakrálny -profánny, v ktorom splyva spiritualita a oblasť spoločenského života, ako je napríklad zdravotníctvo či školstvo, podnikanie, bytový dizajn, etc. Profánna časť synkretizmu je bytostnou a univerzálnou oblasťou, ktorej imanencia – pozemskosť prekrýva inteligibilný rozmer tradičných náboženstiev. Spiritualita v prípade alternatívnych medicínskych kultov, je fundamentom, ktorý nielenže je ich inherentnou esencialitou, ale dáva možnosť porozumieť ich fungovaniu. V prípade úspešnosti metódy má v sebe skrytý potenciál, ktorý môže byť vektorom pre príklon k diametrálne odlišným náboženským systémom. Ťažiskom konverzie sú tak zdravotné problémy, ktoré sprevádzajú každého človeka na tejto zemi. Explicitne každý môže byť metódami alternatívnej medicíny oslovený a získaný. Metódy

alternatívnej medicíny predstavujú dnes účinnú, avšak skrytú formu šírenia synkretickej novodobej religiozity. (Orbanová, 2010, p. 168) Na predstavených troch metódach sme ukázali, že vektorovo sú pevne usadené v religióznych konceptoch, ktoré sú diametrálne vzdialené od kresťanstva, ktoré formovalo celú západnú kultúrnu tradíciu. I v tomto prípade je možné lepšie chápať teologický ako aj teleologický význam Ježišových slov, keď tvrdil: „*Moje kráľovstvo nie je z tohto sveta*“ (Jn 18, 36).

References

- Besecke, K. (2014), *You can't put God in the box. Thoughtful Spirituality in a Rational Age*, Oxford University Press, New York, 182 p.
- Gini, A. (2008), *Why It's Hard To Be Good*, Taylor & Francis, New York, 244 p.
- Ježiš Kristus – prameň živej vody. Kresťanská úvaha o new age [Jesus Christ - the source of living water. Christian reflection on the new age] (2005), [Transl. Spišiaková, M.], SSV, Trnava, 117 s. [in Slovak]
- Jánoš, L. "Irisdiagnostika", In *Irisdiagnostika*, (cit. 6.6.2021) [in Slovak]
- Kondrila, P. (2013), "Postmoderna a medzináboženský dialóg" ["Postmodernity and interreligious dialogue"], In *Rozmer*, 3/2013, roč. XIV. s. 25-29 [in Slovak]
- Kondrila, P. (2013), "Postmoderna, priestor pre svojské alternatívy" ["Postmodernism, space for own alternatives"], In *Rozmer*, 1/2013, roč. XIV. s. 16-20 [in Slovak]
- Lexikon der östlichen Weisheitslehren [Lexikon východní moudrosti]* (1996), [Transl. Filipský, J., Heroldová, H., Kolmaš, J., Liščák, V., Vavroušková, S.] Votobia, Olomouc, 565 s. [in Czech]
- Liba, J. (2000), *Výchova ku zdraviu a pohyb [Health education and exercise]*, Prešovská univerzita v Prešove, Prešov, 120 s. [in Slovak]
- Mac Lainová, Sh. (1993), *Dancing in the Light [Tanec v svetle]*, Ina, Bratislava, 373 s. [in Slovak]
- Orbanová, E. (2018), *Náboženstvo a etika. Kult a hodnota [Religion and ethics. Cult and value]*, FF TU v Trnave, Trnava, 208 s. [in Slovak]
- Orbanová, E. (2010), *Náboženský synkretizmus v hnutí new age [Religious syncretism in the new age movement]*, FF TU v Trnave, Trnava, 210 s. [in Slovak]
- Partridge, Ch. (2004), "Alternative Spiritualities, New Religion, and the Reenchantment of the West", In Lewis, J. R. (ed.) *The Oxford Handbook of New Religious Movements*, Oxford University Press, Oxford, pp. 39-67.
- Partridge, Ch. (2006), *Encyklopedie nových náboženství [Encyclopedia of New Religions]*, Euromedia Group, Praha, 446 p. [in Czech]
- Pennesi, A. O. (2000), *Kristus podle new age. Kritická analýza [Christ according to the new age. Critical analysis]* [Transl. Pospíšil, C. V.] Matice cyrilometodějská s. r. o., Olomouc, 116 s. [in Slovak]
- Rabinovitch, S., S. (2004), "Witches, Wiccans and Neo-Paganism", In Lewis, J. R. (ed.) *The Oxford Handbook of New Religious Movements*, Oxford University Press, Oxford, 99-118 pp.
- Rucki, Š. (2000), *Alternativní medicína – pomoc nebo nebezpečí? [Alternative medicine - help or danger?]*, Návrat domů, Praha, 135 s. [in Czech]
- Sväté Písmo [Holy Scripture]*. (1995), Slovenský ústav svätého Cyrila a Metóda, Rím, 2623 s. [in Slovak]
- Taylor, Ch. (2007), *A Secular Age*, The Belknap Press of Harvard University Press, USA, 874 p.